

Vergaderjaar 2025–2026

29 023

Voorzienings- en leveringszekerheid energie

AT

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 23 juni 2026

De vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei¹ heeft schriftelijk overleg gevoerd met de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei over **Voortgang aanpak netcongestie**. Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 19 mei 2026.
- De antwoordbrief van 23 juni 2026.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei,
Karthaas

¹ Samenstelling:

Van Aelst-den Uijl (SP), Van Ballekom (VVD), Baumgarten (JA21), Beukering (Fractie-Beukering), Bovens (CDA), Crone (GroenLinks-PvdA), Dessing (FVD), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Holterhues (ChristenUnie), Karaaslan (D66), Kluit (GroenLinks-PvdA) (voorzitter), Kroon (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB) (ondervoorzitter), Van Meenen (D66), Panman (BBB), Perin-Gopie (Volt), Petersen (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Steenkamp (CDA), Straus (VVD), Van Strien (PVV), Thijssens (GroenLinks-PvdA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN / KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei

Den Haag, 19 mei 2026

De leden van de vaste commissie van Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 2 april 2026 over de voortgang aanpak netcongestie.² Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fracties van de **BBB** en **PvdD** nog enkele vragen. Het lid van de **Fractie-Walenkamp** sluit zich aan bij alle gestelde vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

Deze leden zien dat boeren, burgers en bedrijven vastlopen door de netcongestie. Dat maakt dat deze leden vragen hebben aan u over de voortgang van de aanpak.

1. U geeft aan dat de nationale route om het stikstofprobleem voor elektriciteitsprojecten op te lossen door middel van de ADC-toets niet of nauwelijks praktisch uitvoerbaar is en dat er daarom wordt ingezet op het Europese Grids Package om uit het stikstofslot te komen. Waarom kiest u voor uitstel tot 2028, terwijl de nood zo hoog is? Ziet u tussentijds nog mogelijkheden? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.
2. Onze glastuinbouw is een wereldspeler, maar tuinders die willen verduurzamen lopen vast op het volle net. In het Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)-rapport wordt voorgesteld om via de EG-regeling een «directe lijn» aan te leggen tussen een zonne- of windpark en de tuinder, buiten het stroomnet om.³ Bent u bereid dergelijke praktische, lokale oplossingen in de agrarische sector de ruimte te geven, regels die dit in de weg staan te schrappen en dit zo mogelijk te faciliteren bijvoorbeeld met subsidies? Deze leden ontvangen hier graag een toelichting op.
3. Er staan inmiddels ruim 15.000 grootverbruikers in de wachtrij, met een gigantische afnamevraag van meer dan 14.000 Megawatt. In hoeverre kunt u garanderen dat de gewone mkb'er in de regio, die geen dure energiemanagers of batterijparken kan betalen, niet de dupe wordt van deze netcongestie? Welke maatregelen wilt u treffen om die wachtrij zo spoedig mogelijk op te lossen?
4. Het RVO-rapport stelt voor om extra netcongestie-gerelateerde voorwaarden te verbinden aan subsidies zoals de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) en de Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) en om bijvoorbeeld eisen te stellen aan de laadsnelheid van batterijen.⁴ Overweegt u maatregelen om agrariërs en ondernemers die willen verduurzamen extra subsidie-eisen te gaan opleggen vanwege de netcongestie? Deze leden ontvangen hier graag een toelichting op.

² Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AP.

³ Bijlage bij Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AP: Verzachten neveneffecten financieel instrumentarium op netcongestie: Een verkenning van aanpassingen aan het financiële instrumentarium van RVO, ten behoeve van het verminderen van de impact op netcongestie. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Maart 2026.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AP: Verzachten neveneffecten financieel instrumentarium op netcongestie: Een verkenning van aanpassingen aan het financiële instrumentarium van RVO, ten behoeve van het verminderen van de impact op netcongestie. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Maart 2026.

5. U schrijft over het grootschalig ontsluiten van flexibiliteit bij kleinverbruikers. Betekent dit dat de netbeheerder in de toekomst op afstand de warmtepomp of laadpaal kan uitschakelen, zoals nu al gebeurt in Duitsland? Komt er dan ook een soortgelijke compensatieregeling als in Duitsland? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.
6. U verwijst naar de leidraad «Netbewust renoveren en elektrificeren» voor woningcorporaties. Dat rapport stelt dat maatregelen om de netbelasting in woonwijken te beperken extra geld kosten, maar dat dit voor de gebouweigenaar of corporatie weinig tot geen financiële opbrengsten oplevert.⁵ Wie gaat deze extra kosten in de ogen van de regering betalen? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.
7. Onderzoeksbureau DNV adviseert de regering om het stroomnet zwaarder te belasten en om als samenleving een hogere risicobereidheid te tonen, wat kan leiden tot uitval op de midden- en laagspanning.⁶ Wie draagt de gevolgen van de mogelijke financiële schade door deze zogenaamde «geaccepteerde storingen»?
8. Er is een Subsidieregeling Emissieloos Landbouwmaterieel (SEL) in de maak om de agrarische sector minder afhankelijk te maken van diesel. Tegelijkertijd weten we dat op het stroomnet nauwelijks ruimte is. Kunt u een inschatting maken van het percentage agrariërs die tegen het probleem aanlopen dat ze niet op eigen erf kunnen laden? Wat doet u om deze groep tegemoet te komen?
9. In de stukken lezen deze leden dat grote batterijsystemen, die met de Energie-Investeringsaftrek (EIA)-regeling worden gesubsidieerd, regelmatig worden ingezet om geld te verdienen op de landelijke onbalansmarkt, in plaats van dat ze het lokale stroomnet ontlasten. Hoe gaat u ervoor zorgen dat deze batterijen daadwerkelijk de lokale netcongestie gaan oplossen?
10. Bedrijven in Cluster 6 (regionale maakindustrie, zoals voeding, bakstenen, glas) hebben grote behoefte aan een planbaar tijdpad voor hun aansluiting om investeringsbeslissingen te kunnen nemen. U verwijst naar dataproducten en de «capaciteitskaart» op internet. Geven deze voldoende informatie aan de industrie om een planbaar tijdpad te kunnen realiseren? Wat is er meer nodig? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.
11. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft een nieuw prioriteringskader vastgesteld waarover volgens de leden van de BBB-fractie veel discussie bestaat, dat voorrang geeft aan partijen met een groot maatschappelijk belang. Kunt u deze Kamer op hoofdlijnen informeren over de maatschappelijke gevolgen van dit prioriteringskader?
12. De ACM controleert ook de terugleverkosten van de energieleveranciers. Deze rol wordt nog belangrijker als op 1 januari 2027 de salderingsregeling wordt afgeschaft. Kunt u enig inzicht geven in de effectiviteit van deze specifieke rol van de ACM?
13. De ACM krijgt straks ook een grote controlerende rol binnen de warmtewet. Kunt u deze Kamer op hoofdlijnen informeren over hoe de ACM deze rol wil gaan invullen?
14. In hoeverre is er bij de ACM voldoende kennis en kunde beschikbaar om de diverse taken als «energiewaakhond» in te vullen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

1. Hoe beoordeelt u het feit dat er hyperscale datacenters, of bedrijven die daar veel van weg hebben, worden aangesloten op het elektrici-

⁵ Netbewust renoveren en elektrificeren: handelingsperspectief op basis van praktijkdata, Vereniging de BredeStroomversnelling. 20 januari 2026.

⁶ Onderzoek zwaarder belasten, DNV. April 2026.

teitsnet voor toepassingen buiten Nederland, terwijl Nederlandse burgers en bedrijven met wachttijden geconfronteerd worden in verband met netcongestie?

2. Bent u bereid een rem te zetten op de uitbreiding van datacenters die beslag leggen op de schaarse capaciteit van het Nederlandse elektriciteitsnet?
3. Hoe beoordeelt u de Nederlandse afhankelijkheid van datacenters in relatie tot netcongestie en leveringszekerheid?
4. Op welke termijn en wijze wilt u actief maatregelen treffen om netcongestie en de verlamme werking die daarvan uitgaan voor burgers en bedrijven voorkomen?

De commissie ziet uit naar de beantwoording van bovenstaande vragen en verzoekt u deze uiterlijk binnen vier weken aan de Eerste Kamer aan te bieden.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei,
S.M. Kluit

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2026

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de vragen die leden van de vaste commissie Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei hebben gesteld over de voortgang aanpak netcongestie (kenmerk 181050, ingezonden 19 mei 2026). De beantwoording van de vragen 1, 2 en 3 van de fractie van de PvdD over datacenters is mede namens de Staatssecretaris van Digitale Economie en Soevereiniteit.

Het inwinnen van de gevraagde informatie binnen en buiten het Ministerie van EZK heeft helaas meer tijd gekost dan verwacht waardoor beantwoording niet binnen de verzochte termijn heeft plaatsgevonden. Hiervoor bieden wij onze verontschuldiging aan.

De Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei,
J. de Bat

1

U geeft aan dat de nationale route om het stikstofprobleem voor elektriciteitsprojecten op te lossen door middel van de ADC-toets niet of nauwelijks praktisch uitvoerbaar is en dat er daarom wordt ingezet op het Europese Grids Package om uit het stikstofslot te komen. Waarom kiest u voor uitstel tot 2028, terwijl de nood zo hoog is? Ziet u tussentijds nog mogelijkheden? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Het kabinet doet er alles aan om het stikstofprobleem voor elektriciteitsprojecten zo snel mogelijk op te lossen. Het kabinet heeft geconstateerd dat het Grids Package de snelste route is, en zet erop in deze oplossing zo snel mogelijk te verzilveren. De Europese Commissie heeft opgeroepen om de onderhandelingen over het Grids Package te versnellen, en het kabinet steunt deze oproep⁷. Parallel aan de lopende onderhandelingen werkt het kabinet conform motie-Klos⁸ aan de implementatie van de vergunningseisen. Hierdoor kan zo snel als mogelijk gebruik worden gemaakt van deze nieuwe wetgeving. In de tussentijd wordt binnen de Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof gewerkt aan brede oplossingen voor vergunningverlening en het beter kunnen onderbouwen van additionaliteit. Voor belangrijke elektriciteitsprojecten wordt ook per project gekeken naar concrete oplossingen.

2

Onze glastuinbouw is een wereldspeler, maar tuinders die willen verduurzamen lopen vast op het volle net. In het Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)-rapport wordt voorgesteld om via de EG-regeling een «directe lijn» aan te leggen tussen een zonne- of windpark en de tuinder, buiten het stroomnet om. Bent u bereid dergelijke praktische, lokale oplossingen in de agrarische sector de ruimte te geven, regels die dit in de weg staan te schrappen en dit zo mogelijk te faciliteren bijvoorbeeld met subsidies? Deze leden ontvangen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Een directe lijn is een rechtstreekse verbinding tussen een producent van elektriciteit (zoals een zonne- of windpark) en gebruikers in de buurt, bijvoorbeeld een tuinder. Een dergelijke fysieke aansluiting buiten de eigen erfgrens op een duurzame productielocatie van elektriciteit is een belangrijk middel om netcongestie lokaal te verlichten. Wel is het een technisch complexe oplossing. Om ondernemers hierbij te ondersteunen heeft RVO de stappen in kaart gebracht die genomen moeten worden.⁹ Er zijn geen regels die dit in de weg staan; wel moet de directe lijn gemeld worden bij de ACM. Het aanleggen van een dergelijke directe lijn is opgenomen als nieuwe subsidiabele maatregel binnen de subsidieregeling Energie-efficiëntie Glastuinbouw (de EG-regeling). De volgende openstelling hiervan is in september 2026. Dit biedt handelingsperspectief voor tuinders die geconfronteerd worden met netcongestie.

⁷ Kamerstukken II 2025–2026, 22 112, nr. 4326

⁸ Kamerstukken II 2025–2026, 29 023, nr. 619

⁹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/netcongestie/directe-lijn>

Er staan inmiddels ruim 15.000 grootverbruikers in de wachtrij, met een gigantische afnamevraag van meer dan 14.000 Megawatt. In hoeverre kunt u garanderen dat de gewone mkb'er in de regio, die geen dure energiemanagers of batterijparken kan betalen, niet de dupe wordt van deze netcongestie? Welke maatregelen wilt u treffen om die wachtrij zo spoedig mogelijk op te lossen?

Antwoord

Ook mkb bedrijven met een grootverbruikersaansluiting die extra transportcapaciteit aanvragen komen, wanneer er onvoldoende netcapaciteit beschikbaar is, op de wachtrij. Binnen het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) wordt gewerkt aan verschillende maatregelen om netcongestie te mitigeren en de wachtrij te verminderen. Met bijvoorbeeld nieuwe flexibele contracten kunnen grootverbruikers mogelijk toch nog transportcapaciteit krijgen. De Kamer wordt halfjaarlijks geïnformeerd over de voortgang hiervan. Daarnaast wordt in het Aansluitoffensief¹⁰ aan acht doorbraken gewerkt waarmee de wachtrij kan worden teruggebracht. In het programma netperspectief mkb werken Rijk, netbeheerders, MKB Nederland en Techniek Nederland samen om specifiek mkb bedrijven praktische hulp te bieden om, ondanks netcongestie, te kunnen blijven groeien en verduurzamen. De focus van dit programma ligt op oplossingen «rond de meter», zoals meer data inzicht, slimme aansturing, opslag en opwek, maar ook gedegen en onafhankelijk advies van gekwalificeerde vakmensen, zoals energieadviseurs en installatiebedrijven. Zo krijgen ondernemers meer grip op hun energiegebruik en -kosten en kunnen ze hun weerbaarheid vergroten. Daarnaast kunnen ook mkb ondernemers subsidie aanvragen via de Flex-e regeling, om inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor flexibel elektriciteitsgebruik en voor het installeren van flexibiliteitsmaatregelen.

4

Het RVO-rapport stelt voor om extra netcongestie-gerelateerde voorwaarden te verbinden aan subsidies zoals de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) en de Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) en om bijvoorbeeld eisen te stellen aan de laadsnelheid van batterijen. Overweegt u maatregelen om agrariërs en ondernemers die willen verduurzamen extra subsidie-eisen te gaan opleggen vanwege de netcongestie? Deze leden ontvangen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Het stimuleren van verduurzaming is een belangrijk doel van de verschillende subsidieregelingen en essentieel voor het energiesysteem van de toekomst. Tijdens het onderzoek heeft RVO heeft gekeken naar mogelijkheden om de impact op netcongestie te beperken zonder dat hiermee het doel van de regeling in gevaar komt. Een van de uitkomsten van het RVO onderzoek is dat er in veel subsidieregelingen al maatregelen zijn genomen die de impact van de regeling op netcongestie verkleinen en dat het aantal mogelijke aanpassingen voor de korte termijn beperkt is. Bij een van de bestaande maatregelen in de SDE++ regeling gaat het bijvoorbeeld om een beperking van het piekvermogen dat teruggeleverd mag worden aan het net. Voor het mogelijk beperkte verlies aan opbrengsten wordt gecompenseerd.

¹⁰ Kamerstukken II, 2025–26, 29 023, nr. 626

Eén van de aanbevelingen uit het rapport is het aansluiten bij normen voor slimme sturing van apparaten. Slimmer gebruik van net-intensieve apparaten, zoals warmtepompen, draagt bij aan zowel het beperken van netcongestie als het verlagen van de energierekening voor gebruikers. Om dit te faciliteren zullen op termijn via de ISDE alleen nog slim aanstuurbare warmtepompen worden gesubsidieerd. Momenteel wordt onder coördinatie van NEN, het Nederlandse normalisatie-instituut, gewerkt aan een nationale technische afspraak die hier invulling aan geeft en vanaf 2028 geïmplementeerd zal worden via de ISDE.

5

U schrijft over het grootschalig ontsluiten van flexibiliteit bij kleinverbruikers. Betekent dit dat de netbeheerder in de toekomst op afstand de warmtepomp of laadpaal kan uitschakelen, zoals nu al gebeurt in Duitsland? Komt er dan ook een soortgelijke compensatieregeling als in Duitsland? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Een netbeheerder kan niet op afstand apparaten uitschakelen. Het rechtstreeks aansturen van apparaten door de netbeheerder is technisch niet mogelijk en ook niet wenselijk. Daarom zetten het kabinet en de netbeheerders in Nederland in op het ontsluiten van flexibiliteit bij kleinverbruikers via marktpartijen en op basis van vrijwilligheid. Dit houdt in dat een netbeheerder een uitvraag doet aan marktpartijen, zogenoemde *Congestion Service Providers* (CSP's), voor het beschikbaar stellen van flexibel vermogen op een specifiek moment en in een specifiek gebied, tegen een vooraf afgesproken vergoeding. CSP's kunnen bijvoorbeeld energieleveranciers zijn of andere marktpartijen die de slimme inzet van laadpalen, warmtepompen of thuisbatterijen als dienst aanbieden. Een kleinverbruiker kan er vrijwillig voor kiezen om mee te doen aan zo'n dienst via een CSP, bijvoorbeeld omdat hij automatisch wil reageren op dynamische energieprijzen of een vergoeding wil ontvangen voor het beschikbaar stellen van flexibel vermogen ten behoeve van congestiemanagement. De CSP bundelt vervolgens het beschikbare flexibele vermogen van meerdere kleinverbruikers om aan de flexibiliteitsvraag van de netbeheerder te voldoen.

Op deze manier werken we aan een toekomstbestendig energiesysteem waarin kleinverbruikers bijdragen aan een efficiënter gebruik van het laagspanningsnet, met behoud van keuzevrijheid, regie en comfort. Dat is goed voor het stroomnet én voor de portemonnee van de eindgebruiker. Omdat deelname vrijwillig is en kleinverbruikers al een afgesproken vergoeding ontvangen, is een compensatieregeling zoals in Duitsland niet aan de orde.

6

U verwijst naar de leidraad «Netbewust renoveren en elektrificeren» voor woningcorporaties. Dat rapport stelt dat maatregelen om de netbelasting in woonwijken te beperken extra geld kosten, maar dat dit voor de gebouweigenaar of corporatie weinig tot geen financiële opbrengsten oplevert. Wie gaat deze extra kosten in de ogen van de regering betalen? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Om duidelijkheid te geven over de mogelijkheden voor verduurzamen ten tijde van netcongestie heeft het Rijk samen met woningcorporaties,

gemeenten en netbeheerders een leidraad opgesteld om woningcorporaties te helpen met netbewust verduurzamen. Er is nog niet geconcretiseerd of en zo ja welke meerkosten hierbij komen kijken en hoe eventuele kosten verdeeld moeten worden. Ook zijn corporaties niet verplicht om deze maatregelen te treffen. Het beeld is dat voor een deel van de maatregelen, zoals het goed op elkaar inregelen van de verschillende installaties in de woning, of het installeren van een home energy management systeem de meerkosten gering zijn.

7

Onderzoeksbureau DNV adviseert de regering om het stroomnet zwaarder te belasten en om als samenleving een hogere risicobereidheid te tonen, wat kan leiden tot uitval op de midden- en laagspanning. Wie draagt de gevolgen van de mogelijke financiële schade door deze zogenaamde «geaccepteerde storingen»?

Antwoord

Er is nog geen besluit genomen over een hogere risicobereidheid die kan leiden tot een groter risico op gecontroleerde stroomstoringen. Er dient een maatschappelijke afweging plaats te vinden tussen de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van het elektriciteitsnet. De gevolgen van eventuele financiële schade voor bestaande aansluitingen door gecontroleerde stroomstoringen moeten daarbij worden afgezet tegen de gedeelde inkomsten, vertraagde verduurzaming en belemmerde groei van nieuwe verbruikers die wachten op een (uitbreiding van de) aansluiting door netcongestie. Het kabinet acht het wenselijk om te onderzoeken hoe en in welke situaties gecontroleerde stroomuitval kan worden geaccepteerd ten gunste van nieuwe (maatschappelijke) aansluitingen. Er wachten meer dan 15.000 bedrijven op een aansluiting en recentelijk is een aansluitpauze aangekondigd voor grote delen van provincie Utrecht. Het Nederlandse elektriciteitsnet is één van de meest betrouwbare netten ter wereld. Het huidige uitgangspunt is dat het net altijd en overal voldoet aan de transportvraag. Dat leidt tot een hoge betrouwbaarheid ten koste van betaalbaarheid (hoogte van de netkosten) en de beschikbaarheid van het net.

8

Er is een Subsidieregeling Emissieloos Landbouwmaterieel (SEL) in de maak om de agrarische sector minder afhankelijk te maken van diesel. Tegelijkertijd weten we dat op het stroomnet nauwelijks ruimte is. Kunt u een inschatting maken van het percentage agrariërs die tegen het probleem aanlopen dat ze niet op eigen erf kunnen laden? Wat doet u om deze groep tegemoet te komen?

Antwoord

De Subsidieregeling Emissieloos Landbouwmaterieel (SEL) ondersteunt agrariërs bij de aanschaf van elektrisch landbouwmaterieel en elektrische tractoren. De meeste agrarische bedrijven hebben een grootverbruikaansluiting of een grote kleinverbruikaansluiting en wekken zelf energie op. Hierdoor is het laden van elektrisch materieel op eigen erf, met eigen stroom mogelijk. Bij de aanschaf van een elektrische tractor kan er ook subsidie voor een DC-laadstation inclusief kosten voor de aanleg en installatie worden aangevraagd. Vaak zal dit binnen de huidige aansluiting op het erf kunnen worden gerealiseerd. In specifieke gevallen kan het voorkomen dat een nieuwe of zwaardere aansluiting nodig is. Mocht uit de eerste openstelling van de regeling blijken dat agrariërs afzien van de

aanschaf van een elektrische tractor vanwege netcongestie kan er voor een volgende openstelling gekeken worden naar aanvullende maatregelen om hierin tegemoet te komen.

9

In de stukken lezen deze leden dat grote batterijsystemen, die met de Energie-Investeringsaftrek (EIA)-regeling worden gesubsidieerd, regelmatig worden ingezet om geld te verdienen op de landelijke onbalansmarkt, in plaats van dat ze het lokale stroomnet ontlasten. Hoe gaat u ervoor zorgen dat deze batterijen daadwerkelijk de lokale netcongestie gaan oplossen?

Antwoord

Zoals in het rapport van RVO wordt aangegeven, worden er binnen de EIA batterijsystemen gesubsidieerd die bijdragen aan het besparen van het gebruik van fossiele energie, doordat ze gekoppeld zijn aan duurzame opwek of bijdragen aan het in balans houden van het elektriciteitsnet. Het beperken van de impact op de netbelasting door deze batterijen is complex, ook omdat de mogelijkheden voor controle door de subsidieverstrekker op het daadwerkelijk gebruik beperkt zijn vanwege de opzet van EIA. Veel batterijen die door de EIA gesubsidieerd worden hebben daarnaast al een contract met de netbeheerder om congestie te beperken omdat dit bijdraagt aan een gunstigere businesscase. Voor de volgende openstelling wordt de mogelijkheid verkend om de subsidiering van batterijen die niet zijn aangesloten op duurzame opwek te beperken. Hierbij moet echter ook de kans worden meegewogen dat hierdoor ook batterijen die wel bijdragen aan het oplossen van netcongestie niet langer gesubsidieerd worden.

10

Bedrijven in Cluster 6 (regionale maakindustrie, zoals voeding, bakstenen, glas) hebben grote behoefte aan een planbaar tijdspad voor hun aansluiting om investeringsbeslissingen te kunnen nemen. U verwijst naar dataproducten en de «capaciteitskaart» op internet. Geven deze voldoende informatie aan de industrie om een planbaar tijdspad te kunnen realiseren? Wat is er meer nodig? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Zoals in de kamerbrief vermeld, worden er stappen gezet om inzicht in belasting, capaciteit en inrichting van het elektriciteitsnet, evenals betrouwbare prognoses van hoe zich dit in de toekomst ontwikkelt, te verbeteren. Door inzichtelijk te maken hoeveel wachtenden er op de wachtrij vóór een bedrijf zijn en de capaciteit die de komende tijd beschikbaar komt inzichtelijk te maken kan een bedrijf zelf een inschatting maken wanneer capaciteit voor het bedrijf beschikbaar komt. Ik verwacht van netbeheerders dat zij bedrijven proactief helpen om deze inschatting te maken op basis van de dataproducten en hierover met bedrijven in gesprek blijven. De planningen van netbeheerders zijn echter met onzekerheden omgeven. Het is daarom voor de netbeheerders lastig om een puntschatting te maken voor oplevering van investeringen. Door de vele onzekerheden zouden de netbeheerders daardoor genooddaakt worden om conservatiever te plannen om te kunnen voldoen aan afrekenbare opleverdata. In het spoor Sneller bouwen van het LAN werk ik daarom aan versnelling en het wegnemen van onzekerheden in het

proces door wet- en regelgeving zo aan te passen dat de realisatie van energieprojecten wordt gestroomlijnd en versneld.

11

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft een nieuw prioriteringskader vastgesteld waarover volgens de leden van de BBB-fractie veel discussie bestaat, dat voorrang geeft aan partijen met een groot maatschappelijk belang. Kunt u deze Kamer op hoofdlijnen informeren over de maatschappelijke gevolgen van dit prioriteringskader?

Antwoord

Doel van het prioriteringskader is om schaarse beschikbare netcapaciteit voor afname toe te kennen aan partijen met de grootste maatschappelijke waarde. Het prioriteringskader kent drie verschillende categorieën met prioriteit:

- Congestieverzachters: Een congestieverzachter is bijvoorbeeld een batterij die een contract met de netbeheerder sluit om te helpen congestie te verminderen. Zo'n partij kan altijd worden aangesloten, omdat daardoor juist ruimte op het net ontstaat voor anderen.
- Veiligheid: Als er in een congestiegebied nog ruimte beschikbaar is of komt, dan gaan verzoeken van in de categorie veiligheid voor op andere verzoeken. In de categorie veiligheid vallen projecten die essentieel zijn voor de nationale veiligheid, zoals ziekenhuizen, noodhulpdiensten, defensie en politie.
- Basisbehoeften: Als er na het toekennen van capaciteit aan alle verzoeken in de categorie veiligheid nog netcapaciteit beschikbaar is of komt, dan gaan verzoeken voor basisbehoeften voor op overige verzoeken. Onder basisbehoeften vallen projecten die voorzien in maatschappelijke basisbehoeften zoals woningbouw, onderwijs en warmtenetten.

Overige verzoeken komen aan bod als er na de categorieën met prioriteit nog netcapaciteit beschikbaar is. Het gevolg van het prioriteringskader is dus dat veiligheid en basisbehoeften voorrang krijgen op andere verzoeken. De consequentie is dat andere verzoeken van niet geprioriteerde partijen, mogelijk langer moeten wachten op een aansluiting.

12

De ACM controleert ook de terugleverkosten van de energieleveranciers. Deze rol wordt nog belangrijker als op 1 januari 2027 de salderingsregeling wordt afgeschaft. Kunt u enig inzicht geven in de effectiviteit van deze specifieke rol van de ACM?

Antwoord

De ACM heeft sinds 2023 driemaal onderzoek gedaan naar de terugleverkosten die leveranciers in rekening brengen. Het meest recente onderzoek is in december van 2025 gepubliceerd. In de eerste twee onderzoeken heeft de ACM de onderliggende oorzaken van meerkosten onderzocht en is gekeken of energieleveranciers extra winst maken bij het in rekening brengen van deze kosten. Toen is vastgesteld dat dit niet het geval is; de kosten die energieleveranciers bij zonnepaneelbezitters in rekening brachten, werden bij de klanten zonder zonnepanelen in mindering gebracht.

Tegen deze achtergrond heeft de ACM opnieuw onderzoek gedaan naar de hoogte en redelijkheid van de terugleverkosten die leveranciers in

rekening brengen. De ACM heeft daarbij geen aanwijzingen gevonden dat de terugleverkosten onredelijk hoog zijn. De terugleverkosten zijn gemiddeld lager, en bij geen enkele leverancier beduidend hoger dan de meerkosten die deze leveranciers maken. Leveranciers maken geen extra marge op deze kostencomponent.

Daarnaast stuurt de ACM ook aan op de begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid van de energierekening door er bij leveranciers op aan te dringen dat zij terugleverkosten op een uniforme wijze in rekening brengen als bedrag per teruggeleverde kWh. Dit verbetert de informatiepositie van consumenten. Om die reden schrijft de ACM ook voor om terugleverkosten per kWh in rekening te brengen in het modelcontract.

13

De ACM krijgt straks ook een grote controlerende rol binnen de warmtewet. Kunt u deze Kamer op hoofdlijnen informeren over hoe de ACM deze rol wil gaan invullen?

Antwoord

De ACM is een onafhankelijke toezichthouder die consumentenbelangen beschermt en specifieke sectoren, zoals warmte, reguleert. De ACM gaat erop toezien dat warmtebedrijven de Wet collectieve warmte naleven. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de ACM controleert dat warmtebedrijven geen onredelijke financiële rendementen behalen bij de levering van warmte, en dat de ACM jaarlijks de maximumtarieven voor warmte vaststelt. Daarnaast ziet de ACM erop toe dat warmtebedrijven redelijke voorwaarden hanteren en financieel, organisatorisch en technisch in staat zijn om op een betrouwbare manier warmte te leveren aan huishoudens. Deze taken voert de ACM grotendeels nu ook al uit. Andere taken, zoals toezicht op duurzaamheid van warmte, zijn nieuw. Hier bereidt de ACM zich op voor. De wijze waarop de ACM haar taken uitvoert, is missiegedreven. Dat wil zeggen dat de ACM een brede taakopvatting hanteert en niet alleen regels handhaaft, maar ook risico's en problemen signaleert als die schadelijk zijn voor de maatschappij. Binnen de kaders van de wetgever gebruikt de ACM de ruimte die aan haar is toegekend om prioriteiten te stellen en instrumenten in te zetten om maatschappelijke waarde te creëren. Zie voor een uitgebreide toelichting de ACM Toezichtvisie¹¹.

14

In hoeverre is er bij de ACM voldoende kennis en kunde beschikbaar om de diverse taken als «energiewaakhond» in te vullen?

Antwoord

De ACM beschikt over de benodigde expertise om haar wettelijke taken als toezichthouder in de energiemarkt uit te voeren.

Vragen van de leden van de fractie van de PvdD

1

Hoe beoordeelt u het feit dat er hyperscale datacenters, of bedrijven die daar veel van weg hebben, worden aangesloten op het elektriciteitsnet voor toepassingen buiten Nederland, terwijl Nederlandse burgers en

¹¹ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-toezichtvisie>

bedrijven met wachttijden geconfronteerd worden in verband met netcongestie?

Antwoord

Datacenters zijn onderdeel van de digitale infrastructuur. We gebruiken allemaal steeds meer data in ons dagelijks leven en datacenters bedienen gebruikers uit binnen- en buitenland. Dat vraagt meer datacenter-capaciteit en dit past bij de Nederlandse en Europese digitaliseringsambities.

2

Bent u bereid een rem te zetten op de uitbreiding van datacenters die beslag leggen op de schaarse capaciteit van het Nederlandse elektriciteitsnet?

Antwoord

Het Rijk heeft twee locaties (Eemshaven en Middenmeer) aangewezen waar grootschalige hyperscale datacenters zich mogen vestigen (waarbij 70 MW aansluitvermogen én 10 hectare ruimtebeslag als criteria worden gehanteerd). In de rest van Nederland geldt een verbodsbepaling op vestiging voor datacenters die voldoen aan deze criteria. De Tweede Kamer heeft met de motie-Rooderkerk¹² opgeroepen een strategie en visie te ontwikkelen zodat het energiesysteem kan omgaan met de verwachte groei en het verbruik van datacenters in Nederland, met name gezien de toenemende elektriciteitsvraag. De Tweede Kamer wordt hierover in het najaar geïnformeerd, met de geïntegreerde aanpak datacenters.

3

Hoe beoordeelt u de Nederlandse afhankelijkheid van datacenters in relatie tot netcongestie en leveringszekerheid?

Antwoord

Toenemende digitalisering is een brede maatschappelijke ontwikkeling en dit vraagt groei van datacentercapaciteit. Dit sluit ook aan bij de Nederlandse en Europese ambities. Vanuit het Rijk zijn twee locaties voor hyperscale datacenters aangewezen. Verder bepalen decentrale overheden via hun vestigingsbeleid in welke mate zij daar ruimte willen bieden aan datacenters, ook in verhouding met andere maatschappelijke ontwikkelingen. In hoeverre aanvullende sturing wenselijk is wordt gezien in het kader van de aangekondigde strategie rond datacenters (zie het antwoord op de vorige vraag), waarbij aspecten als energie, maar ook digitalisering en ruimte onderdeel zijn van de afweging.

4

Op welke termijn en wijze wilt u actief maatregelen treffen om netcongestie en de verlammende werking die daarvan uitgaan voor burgers en bedrijven voorkomen?

Antwoord

Sinds eind 2022 werken rijk, netbeheerders, medeoverheden, marktpartijen en de ACM samen in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie

¹² Kamerstukken II 2024/25, 29 023, nr. 580

(LAN). In dit programma worden vele acties uitgevoerd en maatregelen getroffen om netcongestie te verminderen en de impact daarvan te mitigeren. Het Coalitieakkoord «Aan de slag» kent de aanpak van netcongestie de hoogste prioriteit toe. Met de versnellingsaanpak uitbreiding elektriciteitsnet¹³ worden de doorlooptijden van elektriciteitsprojecten verkort zodat de fysieke capaciteit van het net sneller wordt vergroot. Met de doorbraken in het Aansluitoffensief¹⁴ werken de betrokken partijen aan betere benutting van het bestaande net om de wachtrijen voor een nieuwe of zwaardere aansluiting terug te dringen.

¹³ Kamerstukken II, 2025–26, 29 023, nr. 626

¹⁴ Kamerstukken II, 2024–25, 29 023, nr. 566